

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1941.

Andra kammaren.

Nr 10.

Lördagen den 22 februari.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1941 den 19 februari sammanträdde den nämnd, som äger att döma, huruvida högsta domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, varvid röstades över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det i § 69 riksdagsordningen föreskrivna sätt skall anställas till uteslutande av någon bland högsta domstolens ledamöter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bliva högsta domstolens samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens slut, sedan voteringsseklarna öppnats, rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 1;

Nej — 47,

i följd varav nämnden ansett högsta domstolens samtliga ledamöter böra vid deras ämbeten bibehållas.

Ernst Hage.

Axel Roos.

M. Svensson.

K. A. Westman.

År 1941 den 19 februari sammanträdde den nämnd, som äger att döma, huruvida regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, varvid röstades över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det i § 69 riksdagsordningen föreskrivna sätt skall anställas till uteslutande av någon bland regeringsrättens ledamöter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bliva regeringsrättens samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens slut, sedan voteringsseklarna öppnats, rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 0;

Nej — 46,

i följd varav nämnden ansett regeringsrättens samtliga ledamöter böra vid deras ämbeten bibehållas.

Ernst Hage.

Axel Roos.

M. Svensson.

K. A. Westman.

Protokollen lades till handlingarna, och beslöt kammaren tillika, att innehållet av dessa protokoll skulle delgivas riksdagens kanslideputerade med anmodan att låta i ämnet uppsätta och till kamrarna avgiva förslag till den skrivelse, som skulle till Konungen avlåtas.

§ 3.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 71, angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor m. m.;

nr 72, angående understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom samt stipendier åt elever vid dylika skolor;

nr 75, angående rätt för förra lärarinnan vid Tärna lantbruksskola *Ingriid von Zweigbergk* till viss tjänstårsberäkning för pension;

nr 76, angående pension åt förra vikarierande småskollärarinnan *Agnes Ingeborg Härén*, född *Lindell*;

nr 77, angående beräkning i vissa fall av anställningstid för pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst;

nr 78, angående bestridande från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. av arbetaren *K. A. Andersson* tillkommande livränta m. m.; och

nr 79, angående förvärv för statens räkning av bandelen *Visborgs slätt—Kneippbyn*.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskottet propositionen, nr 45, med förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen m. m.;

till statsutskottet propositionen, nr 57, angående anslag till fullföljande av universitetsbibliotekets i Uppsala om- och tillbyggnad m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 62, angående avsättande till nationalpark av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län;

till statsutskottet propositionen, nr 63, angående anslag till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 66, angående fortsatt tullfrihet för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 68, angående omorganisation av domänverkets skogsindustriella rörelse;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 69, med förslag till förordning om rätt att använda obligationer med 4 procent ränta tillhörande svenska statens andra försvarslån såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt; samt

till statsutskottet propositionen, nr 70, angående statsförvärv av *Karlskrona—Växjö* m. fl. järnvägar.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 3, angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna under riksstatsens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 9, angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna för kapitalinvestering i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser hov- och slottsstaterna;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om kapitalinvesteringar i luftfartsfonden;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av fjärde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; och

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag till stat för luftfartsfonden m. m.;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg till den hos riksdagens kamrar, utskott och kansli tillfälligt anställda personalen;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser tolfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensionsväsendet;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.; och

nr 12, angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna under riksstatsens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen den 12 maj 1917 om expropriation;

nr 3, i anledning av väckt motion angående viss ändring i förordningen om erkända sjukkassar; och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag, m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stöd-
jande av odlingen av vissa kulturväxter; och

nr 7, i anledning av väckt motion om viss utredning rörande den lägre fiskeriadministrationens omorganisation; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om ändrad sammansättning av vissa kristidskommissioner m. m.

§ 6.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i övergångsbestämmelsen till lagen den 24 september 1931 (nr 327) om ändring i vissa delar av strafflagen, m. m.; och

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 9 april 1937 (nr 118) med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Senander m. fl.*, nr 244, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, med förslag till förordning om dyrtidstillägg å blindhetsersättning, m. m.; och

herr *Svensson* i Ljungskile, nr 245, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 61, angående anvisande av medel för utlämnande av krislån.

Dessa motioner bordlades.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Nolin</i>	under	2 dagar	fr. o. m.	den	21 febr.,
» <i>Hagård</i>	»	2	»	»	22
» <i>Hammarlund</i>	»	2	»	»	23
» <i>Ward</i>	»	3	»	»	22
» <i>Gustafson</i> i Vimmerby	»	4	»	»	23
» <i>Andersson</i> i Göteborg	»	2	»	»	22
» <i>Sundström</i> i Vikmanshyttan	»	3	»	»	22
» <i>Nilsson</i> i Steneberg	»	2	»	»	24
» <i>Westman</i>	»	2	»	»	22
» <i>Landgren</i>	»	2	»	»	22
» <i>Larsson</i> i Julita	»	2	»	»	23
» <i>Gustafsson</i> i Lekåsa	»	2	»	»	22

herr <i>Andersson</i> i Eskilstuna	under 2 dagar fr. o. m. den 23 febr.,
› <i>Sjögren</i>	› 2 » » » 23 » och
› <i>Nilson</i> i Spånstad	› den 24 febr.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.11 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Tisdagen den 25 februari.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 18 och den 19 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Riksdagsman *Algot Törnkvist* är på grund av sjukdom förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet under de närmaste 10 dagarna, vilket intygas.

Lasarettet. Karlskrona den 23 februari 1941.

Emil Giertz,
lasarettsläkare.

§ 3.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade följande Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 80, angående temporär utsträckning av rätten för fiskefartyg att intaga gods från provianteringsfrilager i vissa städer;

nr 84, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 april 1935 (nr 105) om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag); och

nr 85, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 71, angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor m. m.; och

nr 72, angående understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom samt stipendier åt elever vid dylika skolor;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 75, angående rätt för förra lärarinnan vid Tärna lanthushållsskola *Ingrid von Zweigbergk* till viss tjänstårsberäkning för pension;

nr 76, angående pension åt förra vikarierande småskollärarinnan *Agnes Ingeborg Härén*, född *Lindell*; och

nr 77, angående beräkning i vissa fall av anställningstid för pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 78, angående bestridande från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. av arbetaren K. A. Andersson tillkommande livränta m. m.; och

nr 79, angående förvärv för statens räkning av bandelen Visborgs slätt—Kneippbyn.

§ 5.

Föredrogs den på bordet liggande motionen nr 244 av herr *Senander m. fl.*; och hänvisades densamma, i vad angick förslag till förordning om dyrtids-tillägg å blindhetsersättning, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Vidare föredrogs och remitterades till jordbruksutskottet motionen nr 245 av herr *Svensson* i Ljungskile.

§ 6.

Föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 3, 9, 19, 21—24, 26 och 30—33, bankoutskottets utlåtanden nr 7—9 och 12, andra lagutskottets utlåtanden nr 2—4, jordbruksutskottets utlåtanden nr 6 och 7 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

§ 7.

Interpellation. Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **Hansson** i Vännäsby, som anförde: Herr talman! För den norrländska skogsbefolkningen har utvecklingen av gengasdriften öppnat nya utkomstmöjligheter, vilka varit särskilt välkomna under en tid, då vår trävaruindustri drabbats av svårigheter. Framställningen av gengaskol har fått stor omfattning i dessa skogsbygder, och försäljningen har gått väl på grund av den alltmåra stegrade efterfrågan. Stora partier norrländska gengaskol ha bl. a. sålts till södra och mellersta Sverige.

Under den senaste tiden har emellertid ett mycket svårt hinder yppats för denna verksamhets fortsatta bedrivande på grund av att omfattande järnvägs-transporter av gengaskol f. n. ej äro möjliga. Som bekant får nämligen oemballerat kol endast forslas i särskilda därför avsedda vagnar. Sådana finnas i begränsat antal, och den tillgängliga kapaciteten har till stor del fått användas för att transportera kol, avsedda för industriellt bruk. För närvarande får endast 20 % av den för koltransporter disponibla mängden järnvägsvagnar användas för forslande av gengaskol.

Den framställda mängden gengaskol, som kontrakterats till Mellansverige, är emellertid så stor, att ovannämnda tilldelning av järnvägsvagnar ej förmår tillfredsställa det föreliggande transportbehovet. Följden härav har blivit, att gengaskol i betydande kvantiteter nu förvaras under bar himmel vid olika järnvägsstationer i Norrland i avvidan på transport söderut. Under förvarings-tiden är det risk för att kvaliteten blir avsevärt försämrad genom fukt eller väta. Denna risk blir allt större ju närmare snösmältningstiden kommer. Gengaskol synas nämligen vara så gott som helt oanvändbara för sitt ändamål i fuktigt tillstånd. Producenterna av gengaskol löpa härigenom fara att se det ekonomiska resultatet av sitt arbete allvarligt minskat eller helt förstört.

Under sådana förhållanden ligger den tanken nära, att man skulle söka

Interpellation. (Forts.)

åstadkomma vidgade transportmöjligheter för dessa gengaskol. Detta vore önskvärt icke endast i nuvarande situation utan även för framtiden, då denna norrländska skogsprodukt därigenom lättare skulle kunna finna avsättning söderöver.

Från nuvarande utgångsläge skulle ökade järnvägstransporter av okrossad gengaskol endast kunna åstadkommas genom en minskning av de kvantiteter industriella kol, som transporteras. En sådan minskning av tillförseln på industrikol möter naturligtvis synnerligen stora svårigheter på grund av den intensiva sysselsättningen vid våra järnbruk.

För sin tillverkning behöva järnbruken till största delen milkol. Dessa kunna framtransporteras till järnväg huvudsakligen under vintern och måste sedan forslas vidare till bruken för att förvaras i lagerhus därstädes. Det är nämligen viktigt, att dessa kol ej bliva våta, om de skola vara fullt användbara. Emellertid har jag ej kunnat konstatera, om industrikolens användbarhet minskas i lika hög grad genom fukt som gengaskolens, vilka redan vid en ganska låg fuktighetshalt bliva helt oanvändbara för sitt ändamål.

En utväg till lösning av detta problem vore, att man tillfälligt ökade möjligheterna att transportera gengaskol på industrikolens bekostnad. Om järnbruken dels hava lager för viss betryggande tid liggande tillgängliga inom sina områden dels ock äro mindre beroende än gengasdriften av en lindrig fuktighetsgrad hos kolen, skulle en tillfällig ökning av transportmöjligheterna för gengaskol kunna åstadkomma en minskning i de förlustrisker, producenterna av dessa gengaskol nu löpa.

För den händelse det ej skulle vara möjligt att genomföra en sådan inbördes förskjutning av transportmöjligheterna, vore det önskvärt, om man på något annat sätt kunde åstadkomma en lättnad för ägarna av dessa kolpartier. Detta skulle möjligen kunna ske på så sätt, att kolen vid lastningsplatserna krossades och förpackades i papperssäckar. Därigenom bleve det dels möjligt för de lokala uppköparna att förvara kolen någon tid utan att dessa toge nämnvärd skada, dels ock kunde kolen i emballerat skick transporteras i vilka godsvagnar som helst och ej endast kolvagnar, vilket högst avsevärt skulle öka möjligheterna till borttransport.

I sådant fall skulle man kunna överväga möjligheten av att — eventuellt under viss statlig medverkan — ordna med maskiner för att lokalt kunna krossa och förpacka de vid järnvägsstationerna förvarade partierna gengaskol. Detta skulle antingen kunna ske genom mindre, fasta anläggningar eller genom flyttbara krossverk. Sådana skulle möjligen kunna monteras på en järnvägsvagn och flyttas från den ena stationen till den andra. De betydande ekonomiska värden, som i närvarande stund här stå på spel, kunna säkerligen motivera sådana stödåtgärder från statens sida.

På grund av vad jag ovan anfördt får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställa följande frågor:

Är herr statsrådet villigt att undersöka, huruvida möjligheter i närvarande läge finnas för en utökad järnvägstransport av oemballerade gengaskol från Norrland till mellersta Sverige, och, om så skulle vara fallet, medverka därtill, eller, om detta ej skulle vara möjligt,

är herr statsrådet villigt att vidtaga andra åtgärder av ovan antytt slag, ägnade att möjliggöra järnvägstransport söderut av i Norrland framställda gengaskol, vilka i annat fall kunna bliva odugliga och sålunda åsamka producenterna stora ekonomiska förluster?

Denna anhållan bifölls.

§ 8.

Interpellation. Herr **Jonsson** i Skedsbygd erhöill på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Riksdagen har under de senaste åren vidtagit omfattande åtgärder i syfte att tillskapa nya självständiga jordbruk samt åtgärder i syfte att komplettera mindre, ofullständiga sådana, så att största möjliga antal självförsörjande jordbruk kunde åstadkommas.

Denna organisation har så nyligen trätt i verksamhet, att något allmänt omdöme om resultatet ännu icke kan erhållas. Otvivelaktigt utgör dock varje åtgärd avsedd att åt vårt land skapa och behålla en fri, självägande bondebefolkning ett samhällsintresse av mycket stor betydelse.

Men jämsides med denna strävan att skapa nya egna jordbruk pågår en utveckling i motsatt riktning. Genom förvärv av jordbruksfastigheter, särskilt sådana med tillhörande större arealer skogsmark, av icke jordbrukare, undan drages jordbrukarebefolkningen möjligheter att förvärva sig sådana och därmed möjligheterna att bilda egna hem.

Ofta förvärvas sådana fastigheter endast med avsikt att där placera kapital eller komma åt den befintliga skogsmarken. För varje sådant förvärv försvåras möjligheterna för jordbrukets egna söner och döttrar att genom jordbruksarbete skaffa sig sin utkomst.

Faran av en fortsatt sådan utveckling torde ligga i öppen dag. Denna fråga har också varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. I sitt av riksdagen godkända utlåtande vid 1938 års riksdag uttalade jordbruksutskottet, att utskottet förväntade, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad härpå.

Tendensen till förvärv av jordbruks- och skogsfastigheter av icke jordbrukare kommer framför allt till synes i ekonomiskt mera osäkra tider, då en kapitalplacering i jord och skog synes ge större säkerhet än annan placering. På detta sätt drivas ofta jordvärdena upp, då bondebefolkningen får konkurrera med en köpstark publik, som inte har för avsikt att driva jordbruket såsom näring och därpå försörja sig utan endast syftar till att med utnyttjande av konjunkturen draga största möjliga ekonomiska vinst av penningplaceringen.

Ty det är en avsevärd skillnad att med en ofta avsevärd skuldbörda inköpa ett sådant jordbruk och där skaffa sig sitt framtida uppehälle och att endast behöva tänka på att skaffa fram största möjliga ekonomiska vinst för tillfället.

Då enligt vad jag förspott från skilda delar av landet förvärv av jordbruks- och skogsfastigheter av icke jordbrukare pågår, och då det är att befara, att denna tendens under den närmaste tiden kommer att ytterligare tilltaga, anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande frågor:

1) Har herr statsrådet observerat den tendens till speulationsköp av jordbruks- och skogsfastigheter av icke jordbrukare, som ägt rum de senaste åren?

2) Om så är fallet, har herr statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder, syftande till att förhindra, att allt flera av våra självständiga jordbruk och skogsbruk förvärvas av icke jordbrukare i rent speulationssyfte?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde; och

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser eklestastikdepartementets verksamhetsområde;

från bevillningsutskottet:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 (nr 245) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift; samt

från riksdagens kansli:

nr 48, angående verkställd omröstning över högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Törnkvist</i> (sjuk)	under 10 dagar fr. o. m. den 24 febr.,
» <i>Molander</i> i Härnösand	» 2 » » 25 »
» <i>Paulsen</i>	» 3 » » 1 mars,
» <i>Andersson</i> i Hedensbyn	» 5 » » 27 febr.,
» <i>Berg</i>	» 3 » » 1 mars,
» <i>Andersson</i> i Prästbol	» 5 » » 27 febr.,
» <i>Petersson</i> i Gäddvik	» 3 » » 1 mars,
» <i>Jonsson</i> i Haverö	» 3 » » 1 »
» <i>Levin</i>	» 3 » » 28 febr.,
» <i>Björklund</i>	» 3 » » 28 »
» <i>Jonsson</i> i Alsen	» 6 » » 27 »
» <i>Lindahl</i>	» 5 » » 27 » och
» <i>Lundberg</i> i Hälsingborg	» 4 » » 28 » .

Kammarrens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.17 e. m.

In fidem
Sune Norrman.